



JUSTITSMINISTERIET

Folketinget
Retsudvalget
Christiansborg
1240 København K
DK Danmark

Dato: 4. maj 2020
Kontor: Strafferetskontoret
Sagsbeh: Sara Mia Pelzl Löhr
Sagsnr.: 2020-0030-3760
Dok.: 1397078

Hermed sendes besvarelse af spørgsmål nr. 883 (Alm. del), som Folketingets Retsudvalg har stillet til justitsministeren den 10. februar 2020. Spørgsmålet er stillet efter ønske fra Karina Lorentzen Dehnhardt (SF).

Nick Hækkerup

/

Maria Holm

Slotsholmsgade 10
1216 København K.

T +45 7226 8400
F +45 3393 3510

www.justitsministeriet.dk
jm@jm.dk

Spørgsmål nr. 883 (Alm. del) fra Folketingets Retsudvalg:

”Vil ministeren angive, om der er behov for initiativer til at sikre vidner, jf. artiklen ”Roxanas søn var vidne til skudepisode: Et år efter lider han stadig af angstanfald” fra tv2fyn.dk den 13. december 2019?”

Svar:

1. Vores retssystem er afhængig af, at vidner oplever, at de sikkert kan afgive vidneforklaring til både politiet og i retten, og at de bagefter trygt kan fortsætte deres liv.

Et vidne kan både have behov for bistand før, under og efter retssagen og for f.eks. psykologhjælp til at bearbejde det traume, det kan være, at være vidne til alvorlig personfarlig kriminalitet. Det gælder ikke mindst i forhold til børn, som kan blive mærket for livet af sådanne oplevelser. Derfor er jeg også altid åben for at diskutere gode forslag, der kan bidrage til en større tryghed for vidner.

2. På Justitsministeriets område findes der en række regler, der skal bidrage til at sikre vidners sikkerhed. Reglerne regulerer vidners forhold i forbindelse med behandlingen af en straffesag. Herudover yder politiet en indsats for at sikre vidners sikkerhed.

Justitsministeriet har til brug for besvarelsen indhentet et bidrag fra Rigspolitiet, der har oplyst følgende:

”Rigspolitiet kan oplyse, at politiet råder over forskellige muligheder, som kan være med til at hjælpe vidner, der føler sig utrygge. Mere generelt kan det oplyses, at politiet i forbindelse med efterforskningen af konkrete strafbare forhold støtter og vejleder eventuelle utrygge vidner med henblik på at gøre vidnet mere trygt, herunder vil politiet i visse tilfælde oplyse vidnet om konkrete beskyttelsesforanstaltninger, som eventuelt kan være relevante at gøre brug af i den konkrete situation.

Som eksempel på konkrete muligheder for beskyttelse kan nævnes, at politiet i sager om grovere kriminalitet kan hemmeligholde et vidnes identitet under efterforskningen af en straffesag, hvis politiet vurderer, at der er risiko for, at vidnet kan blive udsat for repressalier eller andre ubehageligheder.

I visse tilfælde vil politiet også prioritere at følge utrygge vidner til og fra retten, ligesom politiet vil kunne være til stede under retsmøder, hvor et utrygt vidne skal afgive forklaring.

Politiet vil derudover i særlige tilfælde kunne udlevere en overfaldsalarmer til et utrygt vidne, hvis politiet vurderer, at vidnet har et konkret behov for en sådan beskyttelse. Overfaldsalarmer udleveres typisk for en periode på tre måneder. Behovet for eventuel forlængelse af perioden beror ligeledes på en politifaglig vurdering.

Endelig kan politiet iværksætte visse tryghedsskabende tiltag, herunder patruljemæssige tilsyn af vidnets bopæl, arbejdsplads eller faste opholdssteder, hvis der politifagligt vurderes at være et behov herfor.”

Justitsministeriet har endvidere indhentet et bidrag fra Rigsadvokaten, der har oplyst følgende:

”1. Det er vigtigt, at et vidne i en straffesag føler sig tryk, når han eller hun skal afgive forklaring.

Retsplejelovens regler om beskyttelse af vidner er senest blevet styrket ved lov nr. 709 af 8. juni 2018 om ændring af retsplejeloven (Øget beskyttelse af vidner). Med lovændringen, der gennemførte vidnepakken fra 2017, blev der bl.a. sikret et tidligere fokus på muligheden for navne- og adressebeskyttelse, en forbedring af muligheden for at afgive forklaring via videolink, et øget fokus på at tiltalte, når det er relevant, skal forlade retssalen, mens et vidne afgiver forklaring, samt at tilhører altid nægtes adgang til retssalen, når det skønnes nødvendigt for at opnå en sandfærdig forklaring af et vidne.

2. I praksis fungerer det på den måde, at politiet eller anklagemyndigheden underretter domstolene, når der er behov for særlig hensyntagen i forbindelse med et vidnes møde i en straffesag. Retten bistår herefter vidnet i fornødent omfang. Det kan bl.a. være tilfældet i belastende sager, hvor et vidne må anses for særligt udsat eksempelvis som følge af sin alder eller risikoen for repressalier.

Politiet, anklagemyndigheden og retten søger ved en række praktiske foranstaltninger i et samarbejde at begrænse de ulemper, der kan være forbundet med afgivelse af forklaring for retten. Eksempelvis kan politiet eller anklagemyndigheden i særlige tilfælde aftale med retten, at en person står klar til at modtage vidnet, eller at vidnet kan vente i et særligt venteværelse i retten. Politiet eller anklagemyndigheden kan også sikre, at vidnet ikke unødvendigt konfronteres med tiltalte eller andre vidner, eller at politiet er til stede i forbindelse med retsmødet.

3. Rettens formand skal i forbindelse med offentlige retsmøder nægte bestemte personer eller grupper af personer adgang, hvis

det skønnes nødvendigt for at opnå en sandfærdig forklaring fra et vidne. Det følger af retsplejelovens § 28 b, stk. 3.

Retten skal forud for hovedforhandlingen træffe afgørelse om dette spørgsmål, hvis anklagemyndigheden, forsvareren eller et vidne beder om det, jf. retsplejelovens § 845, stk. 1, nr. 1.

Bestemmelsen i retsplejelovens § 856, stk. 1, giver herudover mulighed for, at et vidne kan afgive forklaring, uden tiltalte er til stede, hvis der er særlige grunde til, at vidnet ellers ikke vil fremkomme med sin uforbeholdne forklaring i retssalen.

Hvis afgørende hensyn til vidnets sikkerhed taler for det, er der efter en helt konkret vurdering af sagen også mulighed for, at den tiltalte ikke får oplyst vidnets bopæl. Vidnets identitet kan helt undtagelsesvist hemmeligholdes i de særlige tilfælde, hvor afgørende hensyn til vidnets sikkerhed gør det påkrævet, og hvor det er uden betydning for tiltaltes forsvar. Ved afgørelsen af, om vidnets bopæl eller identitet ikke skal oplyses for tiltalte, skal der foretages en samlet vurdering af sagens omstændigheder, herunder om vidnets forudgående tilknytning til tiltalte og oplysningerne om sagens karakter. Det følger af retsplejelovens § 856, stk. 2 og 3.

Hvis disse betingelser ikke er opfyldt, er der i stedet mulighed for at pålægge forsvareren ikke at videregive oplysninger til den tiltalte om eksempelvis indholdet af vidnets forklaring helt frem til tiltalte selv har afgivet forklaring under hovedforhandlingen. Betingelsen for et forsvarerpålæg er, at det er nødvendigt af hensyn til eksempelvis vidnets sikkerhed, jf. retsplejelovens § 729 a, stk. 4.

Der er også mulighed for, at et vidne kan afgive forklaring for retten via videolink, hvis særlige hensyn til vidnet taler for det, jf. retsplejelovens § 174, stk. 2. Ved denne vurdering skal der lægges vægt på hensynet til vidnets tryghed for at undgå, at vidnet afholder sig fra at afgive en sandfærdig forklaring af frygt for repressalier.

4. Retten har derudover mulighed for i alvorligere sager at beskikke en bistandsadvokat for vidner, der samtidig er forurettede ved lovovertrædelsen, jf. retsplejelovens § 741 a. Bistandsadvokaten vil vejlede vidnet om retsplejelovens forskellige muligheder. Hvis der ikke er beskikket en bistandsadvokat, vil anklagemyndigheden i stedet vejlede vidnet.

Forurettede og vidner i straffesager kan efter en konkret vurdering af straffesagens karakter og alvor endvidere få hjælp i form af eksempelvis offerrådgivning eller bistand fra en kontaktperson, hvis det forventes at vidnet skal afgive forklaring i retten.

Der er i alle politikredse etableret en offerrådgivning, der tilbyder en personlig samtale og støtte til ofre for forbrydelser. Offerrådgivningen kan også tilbyde støtte og vejledning til personer, som har været vidner til forbrydelser, trafikulykker eller andre former for ulykker samt pårørende. Der henvises til Justitsministeriets cirkulæreskrivelse nr. 10094 af 22. december 2006 om offerrådgivning.

Offerrådgivningen vejleder om de hjælpeforanstaltninger, der findes af lægelig, psykologisk, social og juridisk karakter, ligesom offerrådgivningen er behjælpelig med udfyldelse af skemaer, skadesanmeldelser og lignende.

Politiet skal i de relevante tilfælde vejlede ofre og vidner om mulighederne for at få støtte og vejledning fra offerrådgivningen. På anklagemyndighedens hjemmeside ”anklagemyndigheden.dk” og på politiets hjemmeside ”politi.dk” findes tillige vejledning om hjælp, støtte og rådgivning til personer, der er ofre for en forbrydelse eller vidner til den.

5. I sager om grovere overtrædelser af straffeloven, hvor vold, trusler eller anden personfarlig kriminalitet indgår, og ved seksualforbrydelser skal der udpeges en kontaktperson for forurettede hos politi eller anklagemyndighed, hvis forurettede forventes at skulle afgive forklaring som vidne i retten. I andre sager kan der udpeges en kontaktperson for forurettede, hvis forurettede efter sagens karakter skønnes at kunne få behov for rådgivning, er gået ud over den generelle rådgivning i forbindelse med anmeldelsen.

Der skal udpeges en kontaktperson for personer, der forventes at skulle vidne i retten, når vidnet efter sagens karakter og alvor skønnes at kunne få behov for støtte og vejledning fra politi eller anklagemyndighed, jf. principperne i bekendtgørelse nr. 1108 af 21. september 2007 om politi og anklagemyndighedens pligt til at vejlede og orientere forurettede i straffesager og til at udpege en kontaktperson for forurettede, jf. § 3, stk. 2.

Det er kontaktpersonens opgave at hjælpe og støtte, når forurettede eller vidnet henvender sig til politiet/anklagemyndigheden. Kontaktpersonen skal give vejledning og information om vidnets retsstilling og om sagens gang og forventede forløb samt om beskyttelsesregler i forbindelse med fremmøde i retten. Hvis der ikke udpeges en kontaktperson, bør politiet i forbindelse med afhøringen af vidnet så vidt muligt give en mundtlig orientering om, hvad der videre forventes at ske i sagen.”

3. Anden hjælp til vidner – f.eks. et vidne, der oplever sygdom eller andre sociale problemer, som følge af den episode, som den pågældende var vidne til – findes i dag primært i det sociale system.

Kommunerne har således en generel og helhedsorienteret rådgivningsforpligtelse for alle borgere i forhold til at forebygge sociale problemer. Det gælder, uanset grunden til at problemerne er opstået.

Social- og Indenrigsministeriet har til brug for besvarelsen af spørgsmålet oplyst følgende:

”Social- og Indenrigsministeriet kan oplyse, at lov om social service bl.a. regulerer særlig støtte til udsatte børn og unge med behov herfor. Støtte til børn og unge tildeles på baggrund af en konkret individuel vurdering af barnets eller den unges behov for støtte, uanset årsagen til dette støttebehov.

Støtten består i konkrete ydelser, fx behandling af barnets eller den unges problemer, pædagogisk støtte i hjemmet eller anbringelse uden for hjemmet.

Der er efter lovens § 52 a enkelte muligheder for økonomisk støtte, som er rettet mod følgende formål: at dække udgifter, som forældremyndighedsindehaveren har i forbindelse med støtteforanstaltninger; hvis støtten erstatter en ellers mere indgribende og omfattende foranstaltning; dækning af udgifter, der bevirker, at en anbringelse uden for hjemmet kan undgås, eller at en hjemgivelse kan fremskyndes eller udgifter, der kan bidrage til en stabil kontakt mellem forældre og barn under barnets anbringelse uden for hjemmet. Det er således en konkret individuel vurdering, hvorvidt udgifter falder i disse kategorier.”

Det bemærkes, at Transport- og Boligministeriet har oplyst, at der ikke i lov om almene boliger findes regler om tilskud til dækning af flytteudgifter til personer, der ønsker at fraflytte et område, fordi de har været vidne til alvorlig kriminalitet i nærområdet.